

UDK 27-274-636-318-312.55

Primljeno: 1. 5. 2011.

Prihvaćeno: 15. 9. 2011.

Izvorni znanstveni rad

SUBJEKTI, SADRŽAJ I SREDSTVA EVANGELIZACIJE U Mk 1,1-8; 6,7-13.30 i Lk 10,1-12

Domagoj RUNJE

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Splitu
Zrinsko-frankopanska 19, p.p. 329, 21 000 Split
domagojrunje@yahoo.it

Sažetak

Polazeći od toga da su načela evangelizacije zadana u samom evanđelju, autor u ovom izlaganju analizira tri novozavjetna primjera evangelizacijskog djelovanja, koja obuhvaćaju period neposredno prije i za vrijeme Isusova javnog djelovanja. Prvi tekst odnosi se na početak Evanđelja po Marku (1,1-8), koje kao najstarije zapisano kanonsko evanđelje, doista i započinje riječima: »Početak Evanđelja Isusa Krista, Sina Božjega« (Mk 1,1). Potom se kao prvi aktivni lik pojavljuje Ivan Krstitelj, koji svojim propovijedanjem svjedoči kako navještaj evanđelja prethodi dolasku samoga Krista, a svojim načinom života pokazuje kako se propovijedanje evanđelja ne svodi samo na prenošenje neke informacije, nego se odnosi i na način života navjestitelja. Drugi tekst (Mk 6,7-13.30) govori o tome kako je Isus još za vrijeme svoga javnoga djelovanja poslao dvanaesticu propovijedati »dajući im vlast nad nečistim dusima« (Mk 6,7). I u tom odlomku uz propovijedanje i ozdravljanje kao sadržaj djelovanja dvanaestorice apostola (Mk 6,12-13), posebno mjesto ima Isusova zapovijed koja se tiče njihova načina života (Mk 6,8-9). Treći tekst (Lk 10,1-12) govori o poslanju druge sedamdeset[dvojice] učenika čime se ističe da se zadaća propovijedanja evanđelja ne odnosi na najuži, nego na najširi krug Isusovih učenika. Njih Isus šalje »dva po dva pred sobom u svaki grad i u svako mjesto kamo je kanio doći« (Lk 10,1). Time se, kao i u slučaju Ivana Krstitelja, nanovo ističe kako Kristovu dolasku prethodi dolazak njegovih navjestitelja, a opis njihove odjeće i hrane (Lk 10,4.7) ističe važnost njihova načina života.

Ključne riječi: početak evanđelja, subjekti, sadržaj i sredstva evangelizacije, Isus Krist, učenici, apostoli, Ivan Krstitelj.

Uvod

Crkva ima dugu i neprekinutu tradiciju evangelizacije. Kristovo evanđelje rašireno je danas po cijelome svijetu i kršćanski su misionari i propovjednici evanđelja generacijama nakupljali iskustva koja su stekli u naviještanju evanđelja na različitim geografskim područjima, u različitim povijesnim prilikama, i u različitim kulturama i civilizacijama. No, temelji evangelizacije, i što se tiče sadržaja koji treba naviještati i što se tiče metode evangeliziranja, nalaze se u samom evanđelju. Evanđelisti su zabilježili žive primjere naviještanja evanđelja koji zasigurno nisu tek povijesna svjedočanstva o tome kako se evanđelje naviještalo »u ono vrijeme«, nego sadrže trajno vrijedna načela evangelizacije koja se mogu primijeniti u svakom naraštaju. U ovom smo radu u svrhu evidentiranja tih načela izabrali tri novozavjetna primjera evangelizacije koja se odnose na period neposredno prije i za vrijeme samog Isusova javnog djelovanja. Pritom valja naglasiti da tekstove čitamo sinkronijski, to jest u njihovu literarnom kontekstu, ne ulazeći u pitanja koja se postavljaju na razini povijesti redakcije teksta.¹

Prvi tekst (Mk 1,1-8) odnosi se na djelovanje Ivana Krstitelja, a izabrali smo izvještaj evanđelista Marka zbog dvaju razloga. Prvo zato što je Markovo evanđelje kronološki najstarije, a drugo jer upravo Marko djelovanje Ivana Krstitelja označuje kao »početak evanđelja Isusa Krista« (Mk 1,1).

Drugi tekst (Mk 6,7-13.30) donosi izvještaj o tome kako je Isus još za vrijeme svoga djelovanja poslao dvanaestoricu svojih izabranih učenika da propovijedaju, ozdravljaju i izgone zloduhe. Premda paralelne izvještaje imamo i u Mt 10,9-14 i Lk 9,1-6, opet smo zbog kronološke, pa prema tomu i literarne prednosti, izabrali Markovu verziju.

Treći tekst posebnost je Evanđelja po Luki (10,1-12) i također se odnosi na period Isusova javnog djelovanja. Međutim, sada se više ne radi o slanju dvanaestorice nego druge sedamdeset[dvojice] Isusovih učenika, s otvorenim pozivom na molitvu za još radnika u evangelizatorskom poslu (usp. Lk 10,2), čime se zadaća evangelizacije praktički širi na sve koji se odazivaju tome pozivu.

Tako u tri odabrana teksta imamo progresivno poslanje najprije jednog, pa dvanaestorice i na koncu sedamdeset[dvojice]² navjestitelja radosne vijesti.

¹ O pitanju jesu li Isusova slanja učenika u vrijeme samog njegova djelovanja stvarna povijesna činjenica ili je riječ o literarnom anticipiranju poslijeuskrsnog navještaja vidi: Gérard ROSSÉ, *Il Vangelo di Luca: commento esegetico e teologico*, Roma, 2006., 373-374.

² Uglate zgrade dodali smo prema: Barbara ALAND – Kurt ALAND – Johannes KARAVIDOPOULOS – Carlo Maria MARTINI – Bruce METZGER, *The Greek New Testament*, (4. izdanje), Stuttgart, 1994. Naime, u mnogim važnim rukopisima među kojima su Sinaiticus (IV. st.) i Alexandrinus (V. st.) stoji 'sedamdesetorica', a u drugima kao što su Vaticanus (IV. st.) i Papyrus 75 (III. st.) 'sedamdesetdvojica'.

U analizi tekstova posebnu pažnju posvetit ćemo upravo tim subjektima evangelizacije i sredstvima koji se pritom koriste.

1. Navještaj Onoga koji dolazi (Mk 1,1-8)

Započeti govor o početcima evangelizacije navođenjem Evanđelja po Marku dolikuje već zbog toga što je to jedina biblijska knjiga koja počinje riječima »Početak evanđelja« (Mk 1,1).³ Te riječi istaknute na samom početku doimaju se kao naslov čitavog Markova spisa. Ipak, u svom užem kontekstu one se odnose na prvi odlomak (Mk 1,1-8) koji govori o djelovanju Ivana Krstitelja.⁴

U prvoj rečenici svoje knjige evanđelist Marko odmah informira čitatelja o identitetu njezina glavnog lika. To je Isus Krist, Sin Božji. Ta prva izjava zapravo je i prvi evanđeoski navještaj iz pera evanđelista Marka. Isus je unaprijed predstavljen kao Krist, iščekivani Mesija, Božji Sin. Taj podatak čitatelj treba imati na umu u svakom trenutku dok čita o Isusovu naučavanju i djelovanju. Sve što o njemu piše u Markovu spisu treba razumijevati u svjetlu njegovog identiteta kao Božjega Sina.

No prije nego počne govoriti o djelovanju samoga Isusa Krista, Marko navodi jedan tekst kojim početak evanđelja utemeljuje u Pismu Staroga zavjeta. Premda Marko spominje samo Knjigu proroka Izaije⁵, redak drugi, zapravo je parafraza proroka Malahije (3,1)⁶, dok redak treći odgovora Izaiji (40,3).

U svakom slučaju, izraz »početak evanđelja« u sklopu toga citata mogli bismo shvatiti kao nešto što se ne odnosi samo na ono što slijedi u Markovu pripovijedanju, nego i na sve ono što je tomu prethodilo u Starome zavjetu. Spominjanjem najveće starozavjetne proročke knjige⁷, Marko na neki način sažima čitavu dotadašnju objavu Krista: on je naviješten i za njegov se dolazak treba pripraviti.

³ Biblijski citati preuzeti su iz: Bonaventura DUDA – Jerko FUČAK, *Novi zavjet*, Zagreb, 1992.

⁴ Usp. Mario CIFRAK, *Početak evanđelja Isusa Krista*, Zagreb, 2009., 9-10.

⁵ Izraz »u Izaiji proroku« ne odnosi se na osobu proroka Izaije, nego na knjigu pod njegovim imenom. Usp. Bas van IERSEL, *Marco*, Brescia, 2000., 85; Što se tiče povezivanja proroka Izaije s tekstom iz proroka Malahije treba reći da takve kombinacije različitih citata u Novom zavjetu, ali i drugim starim tekstovima nisu neobične. Također vidi: Bas van IERSEL, *Marco*, 84, bilj. 15 gdje kao primjere navodi: Mt 21,5-42; Rim 3,10-18; 9,33; Heb 1,5-14; 1 Pt 2,6-10.

⁶ Tekst Mal 3,1 glasi: »Evo šaljem glasnika da put preda mnom pripravi«, a Mk 1,2 ga mijenja u: »Evo šaljem glasnika svoga pred licem tvojim da ti pripravi put«.

⁷ Zahvaljujući kumranskom pronalasku velikog svitka Knjige proroka Izaije (1QIs^a), koji je prepisan oko 125. g. pr. Kr. znademo da je u to doba ta knjiga već imala svoj oblik kakav ima i danas.

No, parafrazirajući Mal 3,1 Marko ističe još nešto. U Pismu Staroga zavjeta nije naviješten samo dolazak Krista nego i dolazak njegova neposrednog glasnika. Prema Mal 3,1 kao i prema Markovoj interpretaciji taj glasnik poslan je od samoga Boga⁸ i zadaća mu je pripremiti put za Božji dolazak. Izjednačujući taj Božji dolazak s pojavkom Isusa Krista, Marko se najprije usredotočuje na djelovanje njegova preteče, Ivana Krstitelja. U nizu starozavjetnih proroka koje ovdje predstavlja prorok Izaija, Ivan Krstitelj dolazi na koncu kao onaj koji Krista nije samo navijestio nego ga je i pokazao. Kao takav Ivan je prototip svakog navjestitelja evanđelja Isusa Krista⁹ te je za evangelizaciju od posebne važnosti držati se onih načela koja su zadana u njegovu djelovanju.

1.1. Djelovanje preteče

Prema navodu iz proroka Izaije Ivan je *glas* koji poziva ljude da pripreme put Gospodinu, dok daljnji opis pokazuje dva vida njegova djelovanja. Ivan, sukladno Izaijinu proroštvu kao prvo treba narod pripremiti na Gospodinov dolazak (1,4-5), i, kao drugo, treba navijestiti onoga koji će doći (1,7-8).¹⁰ Ta dva Ivanova zadatka opisana su s dva temeljna glagola, *krstiti* i *propovijedati*, koji označavaju dva sadržajno različita, ali međusobno neodvojivo povezana djelovanja. Ivan, naime, nije samo krštavao uranjajući ljude u vodu rijeke Jordana nego je to krštenje bilo i predmet njegova propovijedanja¹¹, što Marko izražava u rečenici: »Krstio je u pustinji i propovijedao krst obraćenja na otpuštenje grijeha« (1,4). Ipak, da bismo što bolje prikazali sadržaj Ivanova djelovanja potrebno je dva spomenuta glagola metodološki promotriti zasebno.

1.1.1. Ivanovo krštenje

Krštenje koje je obavljao Ivan nije bilo dio službene židovske vjerske prakse. Židovi su doduše prakticirali mnoga obredna čišćenja, no Ivanovo krštenje nije spadalo u tu kategoriju. Već se u izvanjskom obliku razlikovalo od njih u dvama ključnima elementima:¹² 1) obavljalo se samo jednom u životu; 2) ljudi nisu krštavali sami sebe, nego su primali krštenje od Ivana.

⁸ Usp. Iv 1,6.

⁹ Usp. Lk 3,18.

¹⁰ Usp. Klemens STOCK, *Marco. Commento contestuale al secondo Vangelo*, Roma, 2003., 20.

¹¹ Usp. James R. EDWARDS, *The Gospel according to Mark*, Grand Rapids – Cambridge, 2002., 31.

¹² Usp. Richard Thomas FRANCE, *The Gospel of Mark: a commentary on the Greek text*, Grand Rapids, 2002., 66.

Osim toga krštenje koje je Ivan propovijedao naziva se »krst obraćenja na otpuštenje grijeha« (Mk 1,4). I to je krštenje, to jest uranjanje u vodu, koje je obavljao Ivan bilo popraćeno s ispovijedanjem grijeha onih koji su mu dolazili da ih krsti. Možemo se upitati o kakvom je ispovijedanju i grijesima bilo riječ. Iz rečenice u kojoj se kaže da je »grnula k njemu sva judejska zemlja i svi Jeruzalemci...« (Mk 1,5) stječe se dojam da su Ivanu dolazile različite kategorije ljudi. Prema Mt 3,7 Ivanu su na krštenje među ostalima dolazili čak farizeji i saduceji, a u Lk 3,12-14 u istom se kontekstu spominju carinici i vojnici. Zasigurno nisu se svi ljudi koji su dolazili Ivanu smatrali u jednakoj mjeri pravednima ili grješnima. No, svi su jednako pozvani na obraćenje, ili, drugim riječima, na spremnost da ne budu uvijek potvrđeni u svojim dotadašnjim stavovima. Stoga se u Ivanovu propovijedanju krsta obraćenja ne radi samo o otpuštenju počinjenih grijeha nego o pozivu na promjenu životnih stavova i ponašanja.¹³ To je, možemo reći, i prvi konstitutivni element evangelizacije. Navjestitelj evanđelja treba odmah prema svojim naslovnici nastupiti s takvom jasnoćom koja od njih traži iskren i otvoren odgovor. U prvom odlomku Markova evanđelja ljudi koji dolaze Ivanu pokazuju takvu spremnost činom krštenja koji ne obavljaju oni sami, nego daju da ih krsti *glas* koji ih poziva da pripreve put Gospodinu.

1.1.2. Propovijedanje

Uz propovijedanje »krsta obraćenja na otpuštenje grijeha« (Mk 1,4) kojemu je svrha pripraviti ljude na Gospodinov dolazak, Ivan je govorio o onomu koji ima doći poslije njega. Znakovito je da mu Ivan ne navodi ime, nego iznosi njegove bitne značajke i to uspoređujući ga sa samim sobom. Možemo nabrojiti tri takve usporedbe (usp. Mk 1,7-8): 1) nakon mene dolazi jači od mene; 2) ja nisam dostojan sagnuti se i odriješiti mu remenje na obući; 3) ja vas krstim vodom, a on će vas krstiti Duhom Svetim.

Ivanovo inzistiranje da on sâm nije onaj koji ima doći, nego je samo njegov navjestitelj ističu i drugi evanđelisti.¹⁴ To inzistiranje potrebno je upravo zbog Ivanove jedinstvene povezanosti s Kristom. Čini se, naime, da odbaciti Ivanovo krštenje i propovijedanje znači odbaciti i onoga čiji on dolazak naviješta, što znači da je povezanost i sličnost između navjestitelja i naviještenoga

¹³ Usp. George MARTIN, *The Gospel according to Mark: meaning and message*, Chicago, 2005., 7; James R. EDWARDS, *The Gospel according to Mark*, 31.

¹⁴ Mt 3,11; Lk 3,16-17; Iv 1,8.15.20.

toliko velika da ih se lako može zamijeniti jednog za drugoga.¹⁵ Stoga u trima gore navedenim rečenicama Ivan jasno kaže kako ga onaj koji dolazi poslije njega nadvisuje u svakom pogledu, u snazi, u dostojanstvu i u djelovanju. Osobito je važno ovo posljednje: Ivan krsti vodom, a onaj koji dolazi poslije njega krstit će Duhom Svetim. Drugim riječima, obojica čine i daju ono što mogu. Ivan može krstiti vodom, koja ima samo simboličnu vrijednost čišćenja, ali doista otpustiti grijeh može samo onaj koji krsti Duhom Svetim (usp. Iv 20,22-23). Budući pak da je grijeh znak poremećenosti čovjekova odnosa s Bogom, krstiti Duhom Svetim znači osposobiti čovjeka za život u zajedništvu s Bogom. To zajedništvo života s Bogom zapravo je konačni cilj naviještanja evanđelja. U tom slučaju Ivan je samo navjestitelj, a do konačnog cilja dovodi samo Krist.

1.2. Sredstva Ivanova djelovanja

Ivanu je za krštenje trebala voda rijeke Jordana, a za propovijedanje se pretpostavlja jak glas i govornička vještina. No, u opisu Ivanova djelovanja Marko se ne ograničava samo na njegovo propovijedanje i krštavanje, nego još opisuje njegovu hranu i odjeću. Iz konteksta se čini da spominjanje Ivanove odjeće i hrane nije tek navođenje nekog kurioziteta, nego je riječ o stvari bitnoj za bolje upoznavanje i Ivana i njegova poslanja.

Prvi dojam što ga taj opis ostavlja jest Ivanova skromnost: »Ivan bijaše odjeven u devinu dlaku, s kožnatim pojasom oko bokova; hranio se skakavcima i divljim medom« (Mk 1,6). S takvom odjećom i hranom Ivan živi kao pravi isposnik. Nedvojbeno je da u temelju takva načina života stoji stav koji duhovnim vrijednostima daje prednost pred materijalnim. Međutim, ne smije se previdjeti ni to da je upravo ta skromna hrana i odjeća jedan od lako prepoznatljivih znakova po kojima se Ivan razlikuje od drugih ljudi. On se, naime, s jedne strane po svom načinu života solidarizira sa siromasima koji gladuju i nemaju što obući, ali se s druge strane u to mnoštvo ne utapa, nego se u njemu ističe. Zato je u opisu Ivanove hrane i odjeće evanđelje veoma precizno. Ne zadovoljava se time da jednostavno kaže kako je Ivan živio isposnički, nego se navode detalji koji u biblijskom kontekstu imaju pravi znak raspoznavanja. To se na poseban način odnosi na njegovu odjeću. Devina dlaka ili kostrijet podsjeća na tipičnu proročku odjeću koja se navodi u Zah 13,4 dok je kožnati pojas još pobliža identifikacija Ivana kao proroka Ilije koji će ponovno doći pripremiti put Gospo-

¹⁵ Usp. npr. Mt 14,2; 16,14; Mk 6,14.16.

dinu (usp. Mk 1,2; Mal 3,1.23-24). Naime, u 2 Kr 1,8 prorok Ilija prepoznat je po »kožuhu i kožnatom pojasu oko bokova«, a Ivana kao novog Iliju identificira i sam Isus kada sa svojim učenicima silazi s Brda preobraženja (usp. Mt 17, 10-13; Mk 9, 11-13). To identificiranje Ivana kao Ilije veoma je važno i za prepoznavanje onoga kojega Ivan naviješta. Kao što već kaže samo njegovo ime (*'ēlijāhû* = moj Bog je Jahve), Ilija je prorok koji je isključivo u Božjoj službi. Potpuno je okrenut Bogu, Jahvi, i sve što čini ili trpi ima svrhu privesti ljude pravomu Bogu.¹⁶ U tomu na neki način Ilija postaje predstavnikom svih proroka, te je u istom smislu u Ivanu Krstitelju, kao novom Iliji, usredotočena sva proročka usmjerenost prema Bogu. Postavlja se stoga logično pitanje koje u sebi uključuje i odgovor: ako Ivan kao i Ilija služi samo Bogu, i ako je čitavim svojim biće okrenut samo Bogu, tko je onda onaj čiji dolazak Ivan naviješta i priprema?¹⁷

Potpunoj usmjerenosti na Boga pridonosi i opis Ivanove hrane. Kao i u slučaju odjeće riječ je o izrazito skromnoj hrani, toliko da je Isus kasnije jednom rekao kako Ivan nije ni jeo ni pio (usp. Mt 11,18). Osim toga, skakavci i divlji med, hrana su koja nije plod obrađene zemlje, nego se može naći u pustinjskom ambijentu u kojem je Ivan djelovao. U tome se može uočiti podudarnost s kasnijim propovijedanjem dvanaestorice i sedamdeset[dvojice] koje Isus šalje bez kruha, torbe i novca o pojasu (usp. Mk 6,8; Lk 9,3; 10,4) te i oni svoju hranu pronalaze u ambijentu svoga djelovanja (usp. Lk 10,10-7).

2. Isus šalje dvanaesticu (Mk 6,7-13.30)

Drugi tekst koji izabiremo u uočavanju sadržaja i sredstava evangelizacije jest jedini slučaj kada u Evanđelju po Marku (6,7-13.30) Isus šalje dvanaesticu svojih učenika da sami propovijedaju ljudima.

2.1. *Dvanaestorica kao subjekti evangelizacije*

Subjekti evangelizacije u navedenom su tekstu dvanaestorica Isusovih učenika, čija su imena svima poznata. Znakovito je da je prvi čin Isusova javnog djelovanja bio upravo izbor četvorice učenika: Petra i Andrije te Ivana i Jakova (Mk 1,16-20). Zatim je pozvao Levija (Mateja) (2,14), a onda nakon određenog vremena ustanovljuje zajednicu dvanaestorice učenika (Mk 3,13-18) s ciljem »da

¹⁶ O zadaći proroka Ilije s obzirom na sliku o Jahvi koji nije samo Bog povijesti nego i Bog prirode, što je bilo važno istaknuti u kontekstu borbe protiv štovanja Baala vidi u: Božo LUJIĆ, *Starozavjetni proroci*, Zagreb, 2004., 47-53.

¹⁷ Usp. Klemens ŠTOCK, *Marco. Commento contestuale al secondo Vangelo*, 21-22.

budu s njim i da ih šalje propovijedati s vlašću da izgone đavle« (Mk 3,14). Već u tim prvim koracima očita je Isusova nakana stvoriti zajednicu učenika koji će u budućnosti, to jest poslije njegova uskrsnuća i uzašašća, nastaviti njegovo djelo. Premda će u odnosu dvanaestorice učenika i Isusa biti veoma kritičnih situacija¹⁸, dotle da će ga u trenutku kad bude uhvaćen u Getsemanskom vrtu svi ostaviti (usp. Mk 14,50),¹⁹ Isus nakon svoga uskrsnuća ipak ne izabire neku drugu grupu učenika, nego, izuzev Jude koji se objesio (usp. Mt 27,5; Mk 16,14), ponovno okuplja one iste učenike koji su nabrojani u Mk 3,16-18.²⁰ Može se reći da je njihovo zajedništvo s Isusom u trenutcima njegove muke i smrti bilo prekinuto, ali je nakon njegova uskrsnuća ponovno obnovljeno. To je Isus unaprijed navijestio na putu iz dvorane Posljednje večere prema Maslinskoj gori: »I reče im Isus: 'Svi ćete se sablazniti. Ta pisano je: *Udarit ću pastira i ovce će se razbjeći*. Ali kad uskrsnem, ići ću pred vama u Galileju« (Mk 14,27-28). Te Isusove riječi potvrđene su u poruci ženama koje su došle na njegov prazan grob (usp. Mk 16,7), a u Mk 16,17-18 Isus se ukazuje jedanaestorici učenika i, pošto je najprije prekorio njihovu nevjeru, šalje ih propovijedati evanđelje svemu stvorenju. U tom poslijeuskrsnom poslanju Isus se jednako obraća svim učenicima, kao što to čini i u njihovu prvom poslanju u Mk 6,7-13.30. To nam se čini važnim istaknuti stoga što se u evanđelju kao cjelini dvanaest Isusovih učenika ne spominju svi u jednakoj mjeri i što je njihov odnos prema Isusu različit. Međutim kad ih Isus šalje propovijedati i izgoniti đavle, među njima se ne pravi nikakva razlika.

Isus doduše ne šalje dvanaesticu sve zajedno u istom pravcu, ali ih ne šalje ni kao pojedince, nego po dvojicu. To slanje na put u društvu zasigurno ima i svoje praktične prednosti poput onih izraženih u Prop 4,9-10, no čini se još važnijim istaknuti kako su Isusovi učenici na taj način označeni kao svjedoci (usp. Pnz 19,15). Budući da kao dvojica mogu biti valjani svjedoci, to je znak da oni ne djeluju u svoje ime, nego u ime onoga koji ih je poslao.²¹ U to se uklapa i činjenica da Marko ne donosi nikakva rasporeda tko je s kim išao te možemo zaključiti da ono što veže dvojicu učenika nije njihova međusobna bliskost ili posebno prijateljstvo, nego zajedništvo u iskustvu i svjedočenju Isusa Krista.

¹⁸ Npr. Petrova zataja (Mk 14,66-72) i Judina izdaja (Mk 14,10-11).

¹⁹ Usp. Maksimilijan MATJAŽ, Učenici u Markovu evanđelju između nerazumijevanja, straha i vjere, u: *Bogoslovska smotra*, 80 (2010.) 4, 1017-1018; Za pregledan prikaz odnosa Isusa i njegovih učenika u Markovu evanđelju vidi: Anto POPOVIĆ, *Biblijske teme*, Zagreb, 2004., 87-128.

²⁰ Zbor dvanaestorice upotpunjen je nakon Isusova uzašašća kada su jedanaestorica na mjesto Jude izabrala Matiju (usp. Dj 1,15-26).

²¹ James R. EDWARDS, *The Gospel according to Mark*, 178.

U trenutku kada su poslani, svi oni već imaju određeno iskustvo života u zajednici s Isusom. Prije nego što su sami poslani propovijedati obraćenje i izgoniti zloduhe već su mnogo puta slušali kako Isus propovijeda i vidjeli ga kako izganja zloduhe. Osjetili su njegovu vlast nad prirodnim silama u oluji na jezeru (Mk 4,35-41). Vidjeli su kako ozdravlja bolesnike, i oživljuje mrtvu Jairovu kćer (Mk 5,21-43). Osjetili su njegove sukobe s predstavnicima službenog židovstva (Mk 3,6). Vidjeli su kako se ponaša prema svojoj rodbini (Mk 3,31-35) i kako su ga odbacili njegovi sumještani u Nazaretu (Mk 6,1-6). Ukratko, tu je već dovoljno iskustava koja apostoli mogu posvjedočiti drugim ljudima.

Pritom valja ponovno podsjetiti da će, i nakon što su uspješno izvršili svoje poslanje, odnos između učenika i Isusa i dalje ostati dinamičan i imati pravih dramatičnih trenutka. Stoga nam odlomak Mk 6,7-13.30 pruža primjer kako dvanaestorica ne bivaju osposobljena za propovijedanje evanđelja tek na samom kraju, to jest poslije Isusove smrti i uskrsnuća, kada ih uskrslu Isus ponovno okuplja, nego već kad čine prve korake na putu za Isusom. Ako tu činjenicu koja proizlazi iz konteksta u kojem Isus prvi put šalje svoje učenike propovijedati i izgoniti zloduhe primijenimo na evangelizacijsko poslanje svakoga kršćanina u svakom vremenu, onda dolazimo do sljedećeg zaključka. Onaj koji želi evangelizirati druge mora prije svega sâm imati određeno iskustvo zajedništva s Isusom Kristom, ali se evangelizacija, kao proces ne započinje na kraju toga hoda, nego ukorak s vlastitim rastom u nasljedovanju i upoznavanju Krista i njegova evanđelja.

Uz to valja primijetiti još jednu veoma važnu pojedinost. Za vrijeme dok djeluju Isusovi učenici evanđelje nam ne donosi nikakav podatka o tome što je tada radio sam Isus. Između opisa poslanja dvanaestorice (Mk 6,12-13) i njihova povratka (Mk 6,30) Marko govori o mišljenju naroda i Heroda o Isusu (Mk 6,14-16) te donosi izvještaj o pogubljenju Ivana Krstitelja (Mk 6,17-29). Nedostatak informacija o Isusu za vrijeme djelovanja dvanaestorice navodi opet na jednostavan zaključak da on ne djeluje paralelno sa svojim učenicima, nego preko njih.²² Drugim riječima, odabirom i poslanjem dvanaestorice, Isus priprema nastavak svoga djela u vremenu koje slijedi poslije njegove smrti i uskrsnuća, jer će i tada djelovati na isti način, to jest posredstvom svojih apostola.²³

²² Klemens STOCK, *Marco. Commento contestuale al secondo Vangelo*, 108.

²³ Mk 6,30 jedino je mjesto u Mk gdje se dvanaestorica nazivaju apostolima.

2.2. Sadržaj djelovanja dvanaestorice

Djelovanje dvanaestorice sažeto je izraženo u rečenici: »Otišavši, propovijedali su obraćenje, izgonili mnoge zloduhe i mnoge su nemoćnike mazali uljem i oni su ozdravljali« (Mk 6,12-13) te na koncu »izvijeste ga o svemu što su činili i naučavali« (Mk 6,30). Glagoli koji označavaju njihovo djelovanje (*propovijedati, izgoniti zloduhe, mazati uljem* odnosno *ozdravljati*) pokazuju da učenici u odnosu na Isusovo djelovanje ne čine ništa novo²⁴, nego ono što je činio i sam Isus. On je također propovijedao i naučavao (Mk 1,14. 21-22.39; 2,13; 4,1-2; 6,6.34), izgonio zloduhe (Mk 1,34.39) i ozdravljao (Mk 1,34; 3,10). To sve potvrđuje da preko učenika koje je izabrao i poslao zapravo djeluje sam Isus.

Osim poziva na obraćenje, Marko ne navodi pobliže sadržaj propovijedanja učenika. No, i taj 'nedostatak' nešto govori. Iz toga, naime, vidimo kako Isus, slikovito rečeno, ne šalje svoje učenike da ljudima dijele knjige koje bi sadržavale njegov teološki nauk ili pravila za kršćanski život. Umjesto toga on svojim učenicima daje vlast nad nečistim dusima, koju je i sam djelotvorno pokazao već u svom prvom javnom nastupu u kafarnaumskoj sinagogi (usp. Mk 1,21-27). Svojim riječima i djelima dvanaestorica, jednako kao i sam Isus, ljudima ne govore samo o blizini kraljevstva Božjega nego pokazuju i njegovu snagu. Oni ne pristupaju ljudima na razini intelektualiziranja njihovih duhovnih i tjelesnih potreba, nego djelotvornim oslobađanjem od svake vrste destruktivnih sila koje štete ljudskom životu, to jest čovjekovu zajedništvu s Bogom.

U slučaju da ih ljudi ne prime i ne poslušaju učenici, ne smiju ostati indiferentni. I tada trebaju dati svoje svjedočanstvo. Gestom otresanja praha s nogu oni moraju one koji ih odbijaju upozoriti na ozbiljnost njihova čina. Naime, onaj tko odbija Isusove učenike, odbija samoga Isusa (usp. Mt 10,40), a s njime i sam svoj život. Stoga učenici ne smiju tek tako ostaviti ljude uljuljane u njihovim pogrješnim stavovima i ponašanjima, nego im uputiti još jednu pa makar i posljednju poruku. Otresanje praha s nogu, kao oštro upozorenje slušateljima, naime posljednje je što Isusovi apostoli, ako do toga dođe, moraju učiniti ljudima kojima su poslani. Budući pak da je i ta oštra gesta svojevrsna propovijed, možda je moguće da baš ona u posljednjem času kod nekoga pobudi obraćenje. Marko to pitanje ostavlja otvorenim, ali govori o velikom uspjehu učenikâ u njihovu djelovanju, o čemu su na povratku izvijestili Isusa.

²⁴ James R. EDWARDS, *The Gospel according to Mark*, 179.

2.2. Sredstva i mjesto djelovanja

Slično kao kod Ivana Krstitelja i Marko u tekstu o poslanju Isusovih učenika opisuje njihovu hranu i odjeću. To sigurno nije slučajno. Kao i Ivan koji je prototip navjestitelja evanđelja, tako i svi koji žele vjerodostojno propovijedati Isus Krista trebaju živjeti tako da se vidi njihova potpuna okrenutost Bogu, a to se očituje i u jednostavnosti života. Stoga Isus svojim učenicima zapovijeda da uz ono što već imaju na sebi (jedna haljina i sandale) na put ne smiju nositi ništa osim štapa.²⁵ Valja primijetiti da ta oprema Isusovih učenika podsjeća na opremu Izraelaca dok su žurno jeli pshalno janje u noći izlaska iz egipatskog ropstva (usp. Izl 12,11), što sugerira da poslanje Isusovih događaja ima vrijednost usporedivu s tim temeljnim događajem u povijesti Božjega izabranog naroda.²⁶ U svakom slučaju, skromnost njihove prtljage ističe da je ono što oni nose ljudima jedino riječ i moć koju im je dao onaj koji ih je poslao, i da to ne smije biti zastrto ničim drugim.

Uz to, izričito navođenje kruha, torbe i novca koji učenici ne smiju nositi sa sobom ima još jednu praktičnu posljedicu. Bez potrebne hrane, odjeće i smještaja učenici su u svom djelovanju ovisni o gostoljubivosti drugih ljudi. Stoga je istaknuto mjesto njihova djelovanja kuća u koju budu primljeni kad stignu u neko mjesto. U tom kontekstu Isus zapovijeda da cijelo vrijeme boravka u jednome mjestu ostanu u prvoj kući koja ih primi.²⁷ Time se opet ističe jednostavnost i skromnost u kojoj se učenici moraju zadovoljiti s prvim što im bude ponuđeno i ne prelaziti u drugu kuću koja bi im eventualno osigurala udobniji

²⁵ Gérard ROSSÉ, *Il Vangelo di Luca: commento esegetico e teologico*, 377, tvrdi da su ti Isusovi zahtjevi o zabrani novca, torbe i obuće u Lk 22,35-36 relativizirani. No, pritom ipak treba istaknuti da se radi o dvama sasvim različitim kontekstima. Naime, dok se u Mk 6,8-9 kao i u paralelnom mjestu u Lk 9,3 (usp. također Mt 10,9-10) zapovijed o nenošenju kese, torbe i sandala nalazi u kontekstu poslanja propovijedanja evanđelja po gradovima i selima, Isusove riječi u Lk 22,35-36 najavljuju njegovu muku i smrt koja se interpretira kao borba s vlašću tmina (usp. Lk 22,53). Osim toga, to da Isusove riječi o upotrebi mača ne treba shvatiti u materijalnom smislu svjedoči njegova reakcija: »Dosta je!« (Lk 22,38b) kojom prekida razgovor kad mu učenici kažu: »Gospodine, evo ovdje dva mača!« (Lk 22,38). Isto tako, kada je jedan od učenika odsjekao mačem desno uho sluga velikog svećenika, Isus mu je odmah zacijelio uho govoreći učenicima: »Pustite! Dosta!« (Lk 22,51). Uz to, možemo se upitati zašto Luka nije Isusove zahtjeve koje nalazimo u Mk 6,8-9 relativizirao već na paralelnom mjestu u Lk 9,3 ili svom opisu poslanja druge sedamdeset[dvojice] u Lk 10,4. U svakom slučaju i sam Rossé na kraju zaključuje da bitna poruka ostaje ista. Ona se sastoji u trajnom pozivu evangelizatorima da ostave sve što je suvišno za ispravno vršenje svoga poslanja.

²⁶ Usp. James R. EDWARDS, *The Gospel according to Mark*, 180.

²⁷ U Lk 10,7 to je još jasnije izraženo riječima: »Ne prelazite iz kuće u kuću«.

smještaj.²⁸ Uostalom to bi bila uvreda prvom domaćinu, i zasigurno bi naštetilo autentičnosti njihova djelovanja.²⁹

U svakom slučaju boravak u nečijoj kući podrazumijeva izravan kontakt apostola sa životima ljudi kojima su poslani. U svom poslanju apostoli trebaju iznutra upoznati materijalno i duhovno stanje ljudi kojima su poslani te dijeliti s njima iste životne uvjete. U protivnom, suvišna prtljaga ili pretjerano namicanje sredstava za evangelizaciju može biti kontraproduktivno i staviti u drugi plan temeljnu poruku koju navjestitelji evanđelja trebaju prenijeti ljudima (usp. Mk 6,12-13).

3. Isus šalje pred sobom drugu sedamdeset[dvojicu] (Lk 10,1-12)

Ovaj odlomak iz Evanđelja po Luki nema paralele u sinopticima, ali se izvrsno uklapa u samo Lukino djelo. Luki, naime nije stalo samo do toga da prikaže djelovanje Isusa Krista i dvanaestorice izabranih apostola, nego govori i o tome kako se razvijao život mlade Crkve. O tome on opširno piše u Djelima apostolskim, no već u svom prvom spisu, tj. evanđelju, donosi zgodu koja predstavlja paradigmu evangelizatorskog djelovanja širega kruga Isusovih učenika. Riječ je o poslanju sedamdeset[dvojice] u Lk 10,1-12, koje je u mnogočemu slično opisu poslanja dvanaestorice o čemu Luka u 9,1-6 također donosi izvještaj paralelan s Mk 6,6-13.30. Stoga ćemo ovdje istaknuti samo one posebnosti koje se tiču poslanja sedamdeset[dvojice].

3.1. *Subjekti evangelizacije*

Subjekti evangelizacije u ovome odlomku zapravo su prva i najvažnija posebnost u odnosu na tekstove koji govore o poslanju dvanaestorice. Luka, naime, ističe da je Isus ovaj put odabrao i poslao *drugu* sedamdeset[dvojicu] te se pretpostavlja da je riječ o širem krugu Isusovih učenika koji se razlikuju od uskog kruga dvanaestorice.

²⁸ Napominjući da se zabrana prelaska iz kuće u kuću obično tumači upravo na taj način, George Martin ističe da boravak učenika u jednoj kući zapravo odgovara Isusovoj praksi koji je za vrijeme svoga djelovanja u Kafarnaumu stanovao u Petrovoj kući, kamo su mu dolazili ljudi iz čitavog grada (usp. Mk 1,33). Na isti način, prema tomu autoru, učenicima da bi izvršili svoje poslanje nije potrebno ići od kuće do kuće, jer će zbog njihova uspjeha u izganjanju zlođuha i ozdravljenju ljudi sami dolaziti njima. Usp. George MARTIN, *The Gospel according to Mark: meaning and message*, 135.

²⁹ Usp. James R. EDWARDS, *The Gospel according to Mark*, 181.

Broj onih koje Isus šalje pred sobom vjerojatno je simboličan i moguće je navesti nekoliko značajnih starozavjetnih tekstova u kojima se pojavljuje broj sedamdeset ili sedamdeset dva.³⁰

U hebrejskom tekstu Post 10,2-31 nabrojeno je sedamdeset, a u Septuaginti sedamdeset dva različita naroda, koji su potekla od Noinih sinova i napučila čitavu zemlju te bi isti broj radnika koje Isus šalje propovijedati odgovarao poslanju propovijedanja svim narodima (usp. Lk 24,47).

Broj sedamdeset mogao bi odgovarati i broju Jakovljevih potomaka u Egiptu (Izl 1,5; Pnz 10,22), kao simbolu cjeline Izraela. U tom bi slučaju djelovanje sedamdesetorice bilo prvenstveno usmjereno na »izgubljene ovce doma Izraelova« (Mt 10,6) i činjenicu da propovijedanje evanđelja po svem svijetu započinje od Jeruzalema (Lk 24,47).

Nadalje se u Izl 24,1 i Br 11,16. 24 spominje sedamdeset starješinâ koje je Mojsije izabrao da mu pomažu i za koje se kaže da je Jahve na njih prenio nešto od duha koji je bio na Mojsiju. Moguće je da su ta sedamdesetorica isti oni koje je Mojsije odredio na prijedlog svog tasta Jitra, kad je ovaj vidio kako se Mojsije umara rješavajući od jutra do mraka slučajeve koje su ljudi preda nj donosili (usp. Izl 18,13-26; Pnz 1,9-19).

U svakom slučaju, za razliku od dvanaestorice čija su nam imena poznata, Luka ne navodi imena sedamdeset[dvojice], što navodi na zaključak da je u tom simboličnom broju Luki bilo najvažnije istaknuti upravo to da Isus nije slao propovijedati samo dvanaesticu, nego i ostale koji su ga slijedili. Tko su oni poimence, bili sporedno je pitanje. U konkretnoj primjeni na život Crkve to znači da evangelizatorsko poslanje ne spada samo na uski krug odabranih crkvenih službenika, nego je to zadaća svih kršćanâ. Pritom se naravno ne smije zaboraviti da se o poslanju druge sedamdeset[dvojice] ipak govori tek nakon poslanja dvanaestorice, pa s obzirom na posebna crkvena zvanja postoji različitost uloga i u evangelizatorskom poslanju u aktualnom životu Crkve.³¹ No, onaj koji šalje i onaj koji se naviješta uvijek je isti Isus Krist, te svi koji su poslani djeluju u njegovo ime, i preko njih ljudi upoznaju Krista. U tom smislu valja razumjeti i to da je Gospodin slao učenike »pred sobom u svaki grad i u svako mjesto kamo je kanio doći« (10,1). Naime, premda je osnovna značajka

³⁰ Primjere vidi u: Joseph Augustine FITZMYER, *The Gospel According to Luke (X-XXIV)*, New York, 1985., 845-846. Isti autor u vrjednovanju tekstualnih inačica koje se tiču broja sedamdeset ili sedamdeset dva, smatra da je broj sedamdeset dva izvoran, dok bi sedamdeset bilo zaokružen broj u značenju 'oko sedamdeset'.

³¹ Usp. Anton BOZANIĆ, *Evangelizacija i nova evangelizacija*, u *Obnovljeni život*, 53 (1998.) 2, 146-147.

onih koji slijede Isusa da idu za njim³², u ovom slučaju oni ih šalje pred sobom. Time se kao i u slučaju Ivana Krstitelja, ističe kako Kristovu dolasku prethodi dolazak njegova navjestitelja. Stoga je slika koju onaj tko propovijeda Krista ostavlja o samom sebi od presudne važnosti za sliku koju će ljudi s kojima se susreće imati o samome Kristu.

Sljedeći važni element koji se odnosi na subjekte evangelizacije u ovome odlomku jest to da su nazvani radnicima. Ta riječ pojavljuje se u tri proverbi-jalne rečenice: 1) Žetva je velika, a radnika malo; 2) Molite Gospodara žetve da pošalje radnike u žetvu svoju; 3) Dostojan je radnik svoje plaće.

Čini se da spominjanje velike žetve, a malo radnika, u prvome redu obrazlaže zašto Isus ne šalje propovijedati samo dvanaestoricu, nego i drugu sedamdeset[dvojicu]. Štoviše, budući da Isus sedamdeset[dvojici] govori neka mole Gospodara žetve da pošalje radnike u žetvu svoju, to znači da potrebe naviještanja evanđelja ne mogu zadovoljiti ni sedamdeset[dvojica]. Stoga svrha navedenoga broja nije u tome da označi *numerus clausus* (ograničen broj) radnika u Gospodarevoj žetvi, nego prije suprotno: u izvršavanju evangelizacijskog poslanja potrebno je što više radnika. U tom smislu mogla bi se protumačiti i sama činjenica da se posao tih radnika naziva *velikom* žetvom. Međutim, u svjetlu posljednje rečenice našega odlomka koja glasi: »Kažem vam: Sodomcima će u onaj dan biti lakše negoli tomu gradu« (Lk 10,12) postaje jasno da velika žetva o kojoj Isus govori ima i eshatološku konotaciju (usp. Mt 13,39).³³ Navještaj Božjega kraljevstva koji sedamdeset[dvojica] trebaju propovijedati nije prema tomu govor o nečemu sporednom ili o kakvoj ponudi koja bi se mogla prihvatiti ili odbiti bez značajnijih posljedica za život. Ono što su poslani propovijedati Kristovi poslanici tiče se samog konačnog smisla ljudskog života.

Donoseći ljudima poruku tako velike vrijednosti, Isusovi su poslanici nazvani radnicima dostojnima svoje plaće. Ta tvrdnja izrečena je u kontekstu prihvaćanja gostoljubivosti domaćina prve kuće koja ih primi i koju učenici ne smiju prezreti prelaženjem iz kuće u kuću.

No, šaljući sedamdeset[dvojicu], Isus je svjestan da neće uvijek naići samo na gostoljubivost te stoga koristi još jednu usporedbu: »Idite! Evo, šaljem vas kao janjce među vukove« (Lk 10,3). Postoji tumačenje kako se pojam *janjci* tu odnosi na Izrael, a *vukovi* na pogane, te bi se ovdje radilo o propovijedanju

³² Usp. Lk 9,23 (par. Mt 16,24; Mk 8,34).

³³ Za žetvu kao sliku Božjeg suda u SZ vidi: Jl 4,13 i Iz 27,12.

evanđelja u poganskom svijetu.³⁴ Međutim, ne niječući tu mogućnost, ovdje se ne može izbjeći dojam da Isus u prvom redu govori o suočavanju s neprijateljskim raspoloženjem i opasnostima na koje će njegovi poslanici naići u svom djelovanju. Na to ih Isus ovdje upozorava i svojim odrešitim: »Idite!« poručuje da ih to ne smije obeshrabriti. Kasnije kad su se sedamdeset[dvojica] vratila i izvijestila Isusa o svom uspješnom djelovanju, on im kaže: »Evo, dao sam vam vlast da *gazite po zmijama* i štipavcima i po svojoj sili neprijateljevoj i ništa vam neće naškoditi« (Lk 10,19). Prema tomu očito je da je Isus one koje je poslao obdario potrebnom snagom kojom mogu nadvladati sve poteškoće. No, budući ih šalje kao janjce među vukove, onda valja primijetiti da je snaga janjeta, po primjeru samoga Isusa, zapravo snaga spremnosti na žrtvu.

3.2. Sadržaj djelovanja sedamdeset[dvojice]

Sadržaj poslanja sedamdeset[dvojice] sličan je poslanju dvanaestorice. I oni su poslani ljudima s porukom i snagom. Valja primijetiti da se na početku ipak izričito ne navodi kako im je Isus dao vlast na nečistim dusima. Međutim, kad su se kasnije vratili, sedamdeset[dvojica] radosni te očito i sami iznenađeni kažu Isusu: »Gospodine, i zlodusi nam se pokoravaju na tvoje ime!« (Lk 10,17). Isus tu činjenicu ipak ne smatra najbitnijim dijelom njihova poslanja i odgovara im: »Ne radujte se što vam se duhovi pokoravaju, nego radujte se što su vam imena zapisana na nebesima« (Lk 10,20). Naglasak u poslanju sedamdeset[dvojice] nije prema tome u vlasti koji imaju nad zlodusima, nego u onome što donose ljudima. Uz gore spomenutu zapovijed molitve za još radnika u Gospodarovoj žetvi, ovdje možemo uočiti ostala tri Isusova naloga: »U koju god kuću uđete, najprije recite: 'Mir kući ovoj'« (10,5) ; »Liječite bolesnike« (10,9a); »Kazujte im: 'Približilo se kraljevstvo Božje'« (10,9b).

Zapovijed koja se tiče pozdrava »Mir kući ovoj« jasno označuje da navjesticitelji evanđelja dolaze ljudima s porukom mira koja se istovremeno odnosi i na sadržaj i način djelovanja. Poruka evanđelja ne može se prenijeti silom te je pozdrav mira zapravo jednak pozivu na obraćenje i promjenu života. Naime, svojim dolaskom u nečiju kuću Isusovi učenici zapravo remete 'mir' i uhođani ritam svakodnevnice ukućana. Stoga se pozdrav mira ovdje ne odnosi na površni 'mir u kući', nego na uspostavu iskrenog odnosa povjerenja kojim se jedino može prihvatiti riječ evanđeoskog navještaja. Drugim riječima, pri-

³⁴ Usp. Hubert LIGNÉE, *La mission des soixante-douze: Lc 1-12.17-20*, u: *Assemblées du Seigneur*, 45 (1974.), Paris, 65. Podatak prema: Joseph Augustine FITZMYER, *The Gospel According to Luke (X-XXIV)*, 847., koji smatra da to značenje ipak nije potpuno bjelodano.

hvaćanje mira koji naviještaju sedamdeset[dvojica] odnosi se na prihvaćanje Krista.

Liječenje bolesnika nije detaljno opisano. Jednostavnost izraza ostavlja dojam da je Isus sedamdeset[dvojici] dao izvanrednu moć ozdravljanja. No, u povratnom izvješću oni, kako smo vidjeli, radije ističu da im se i zlodusi pokoravaju (usp. Lk 10,17). To svakako navodi na zaključak da se liječenje bolesnika u tom odlomku, kako je to i inače u evanđelju, ne može svesti samo na medicinsko područje. Uz to je indikativno, da se govori o bolesnicima *koji su u gradu*, što podsjeća na Isusovo terapijsko djelovanje u Kafarnaumu, gdje su mu, kad je ušavši u Petrovu kuću ozdravio njegovu punicu, iz cijeloga grada donosili bolesnike da ih ozdravi (usp. Lk 4,40; Mt 8,16-17; Mk 1,32-34). U tom svjetlu liječenje bolesnika u poslanju sedamdeset[dvojice] ne označava skrovito karitativno djelovanje, nego je također riječ o javnom činu djelatnog propovijedanja blizine kraljevstva Božjeg.

Rečenica »Približilo se kraljevstvo Božje« dvaput se ponavlja kao sadržaj propovijedanja Isusovih poslanika. S tim navještajem sedamdeset[dvojica] u svaki grad dolaze (Lk 10,9) i iz njega odlaze (Lk 10,11). Te riječi posljednje su što, uz otresanje prašine s nogu, govore onima koji ih ne prime te se ponovno vraćamo na ono što smo rekli u prethodnom podnaslovu. Propovijedanje kraljevstva Božjeg nije govor o kakvoj sporednoj temi koja bi se ticala samo određenog kruga zainteresiranih, nego je riječ o takvoj stvari o kojoj ovisi život svakog čovjeka. Stoga će onima koji ne prihvate riječ Isusovih poslanika na koncu biti gore nego Sodomcima, kao poznatom primjeru neobraćenih grješnika u Starom zavjetu (usp. Post 19,24-48).

3.3. *Sredstva djelovanja sedamdeset[dvojice]*

Kao i u prethodnim slučajevima (Ivan Krstitelj i dvanaestorica), tako se i ovdje ističe skromnost u upotrebi materijalnih sredstava. Doima se kao da putnička oprema (kesa, torba i obuća), više predstavlja zapreku za propovijedanje evanđelja, negoli što služe za zadovoljenje osnovnih potreba. Kao i dvanaestorica tako se i sedamdeset[dvojica] trebaju prije svega brinuti za to da ljudima prenesu Isusovu poruku i pripreme ih za njegov dolazak, a u svemu ostalom trebaju se osloniti na dobrotu i gostoljubivost onih kojima idu. Isusova riječ »Ta vrijedan je radnik plaće svoje« (10,7) odnosi se upravo na pravo sedamdeset[dvojice] da jedu i piju u kućama onih koji ih prime, čime

se kao i u slučaju dvanaestorice opet potvrđuje kako se prava evangelizacija događa u stvarnom ambijentu ljudskog života kao što su kuća i radno mjesto. Oskudnost drugih sredstava, ili, bolje reći, izričita zabrana njihove upotrebe, na koncu upućuje na to da su prvo i osnovno sredstvo evanđeoskog navještaja zapravo sami navjestitelji. Taj zaključak utemeljen na izvještajima o djelovanju prve generacije Isusovih učenika vrijedi i danas, kako to izražava *Doktrinarna nota o nekim aspektima evangelizacije*: »Evangelizirati znači ne samo podučavati nekom nauku već riječima i djelima naviještati Gospodina Isusa Krista, to jest postati sredstvo po kojem je on prisutan i djeluje u svijetu.«³⁵

Zaključne poruke

Promotivši navedene tekstove iz Markova i Lukina evanđelja, možemo na koncu izvući nekoliko zaključaka koji predstavljaju temeljna načela evangelizatorskog djelovanja.

1) Na primjeru Ivana Krstitelja i sedamdeset[dvojice] koje Isus šalje pred sobom onamo kamo je kanio doći, proizlazi zaključak da Kristovu dolasku prethodi dolazak njegovih navjestitelja. Stoga je za prepoznavanje pravoga identiteta onoga koji je naviješten veoma važan identitet i način djelovanja onih koji ga naviještaju.

2) Naviještati Krista može samo onaj tko ga je osobno upoznao i doživio iskustvo njegove blizine. O tome posebno svjedoči poslanje dvanaestorice učenika koje Isus šalje propovijedati nakon što su određeno vrijeme bili s njime. S druge strane, činjenica da ih Isus ne šalje tek na samom kraju njihova zajedničkog hoda, to jest poslije svoga uskrsnuća i uzašašća, nego i prije, svjedoči kako se evangelizacija drugih ljudi događa istovremeno s vlastitim rastom u upoznavanju Isusa Krista i njegova evanđelja.

3) U načinu evangelizacije u svim navedenim primjerima ističe se skromnost u upotrebi materijalnih sredstava s temeljnim ciljem da poruka evanđelja ne smije biti zastrta ničim drugim. No, uz to ide i praktična posljedica da evangelizatori zbog vlastite potrebe za kruhom i krovom nad glavom bivaju 'prisiljeni' ući u svijet ljudi kojima propovijedaju evanđeoske vrijednosti. Drugim riječima, u evangelizaciji se pokazuju ispravnima i učinkovitima samo ona sredstva pomoću kojih se evangelizator od ljudi ne udaljava, nego im se približava. Na taj način on sam postaje sredstvo evangelizacije po kojem se Bog približava čovjeku i čovjek Bogu.

³⁵ KONGREGACIJA ZA NAUK VJERE, *Doktrinarna nota o nekim aspektima evangelizacije*, Zagreb, 2008., br. 2.

Summary

**SUBJECTS, CONTENT AND MEANS OF EVANGELISATION IN
MK 1:1-8; 6:7-13.30 & LK 10:1-12**

Domagoj RUNJE

Catholic Faculty of Theology, University of Split
Zrinsko-frankopanska 19, p.p. 329, HR – 21 000 Split
domagojrunje@yahoo.it

It goes without saying that the evangelization begins with the Gospel itself. So, in order to get some information about how the evangelization is meant and described in the Gospel we have chosen three significant texts.

The first one is the beginning of the Gospel according to Mark (1:1-8), which begins indeed with the words »The beginning of the gospel about Jesus Christ, the Son of God.« (Mk 1:1). Then, it continues with the appearance of John the Baptist, who »was in the desert, proclaiming a baptism of repentance for the forgiveness of sins.« (Mk 1:4) and announced the arrival of someone who is more powerful than he (Mk 1:7-8).

In addition, Mark also describes John the Baptist's modest food and clothing, in order to indicate that evangelization does not depend only on how one speaks, but also on how one lives.

The second chosen text comes also from the Gospel according to Mark and describes the mission of the Twelve (Mk 6:6-13.30). Jesus sent them out two by two and gave them the authority over the unclean spirits, as well as instructions which means what they can bring with them in their mission.

The third text is from the Gospel according to Luke, who speaks about the mission of other seventy[two] disciples (10:1-12), which points out that the preaching the Gospel is task not only of a restricted circle of the church ministries, but it concerns every Christian.

Key words: *the beginning of the gospel, the leading persons and the means of evangelization, Jesus Christ, apostles, John the Baptist.*